

בזמן אר ד'אז העסק

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה

האיחוד בהידוד

המאחד בקרבו חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם יעקב (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

פרשת בראשית - תשס"ט ג'ליון שלישית שנה

כתב חידה

עצת אחיתופל הצעתי לרשע,
כעצת הסומא למרות התשורה.
עושרי שהיה כשל המשתטה,
הועבר ליהודי שנהג כשוטה.
חשבתי שפקחותי גדולה מהקודמים,
וששוטה הייתי יאמרו האחרונים.

מי אני?

רמז: דמות הקשורה לפרשה

תגובות הקשר בין הדמות לפרשה הוא בהזכותה או ברמיזה בפרשה או בפרש"י

מענינא דירתא

מולד חודש חשוון
יום רביעי
בשעה 2:42.14

בכל מקום מצינו, שבין השמשות מתחיל בשקיעת החמה (ר"מ שבת פ"ה ה"ד ועוד).
מה נשתנה בהלכות קידוש החודש, שלמרות שאין מקדשין את החודש בלילה (ר"מ קידוה"ח פ"ב ה"ח), אעפ"כ מצינו שביה"ש לענין זה מתחיל רק ביציאת הכוכב השני, ועד אז ניתן לקדש את החודש (שם הל' ט').

דבר תורה

"ויאמר א' נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ". בראשית א' כ"ו.

איתא במדרש, "רב הונא בשם ר' איבו, בדעת בראו הקב"ה לאדם הראשון, שברא מזונותיו ואחר כך בראו, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, 'מה אנוש כי תזכרנו', הלא עקתא בו למה מיברי, אמר להם הקב"ה, אם כן, צונה ואלפים כלם למה נבראו, צפור שמים ודגי הים למה נבראו, מגדל מלא טוב ואין לו אורחים מה הנאה לבעלי שמלאו, הושיט אצבעו בניהן ושרפן, וכן כת שניה וכת שלישית, והאחרונים אמרו, 'ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, עביד מה דהניא לך'. ילקוט תהלים תרמ"א, וע"ע בסנהדרין ל"ח ב', במד"ר י"ט ג', קה"ר ז' [כ"ג] א', תנחומא וירא י"ח וחקת ו'.

מבואר בדברי המדרש, שכתות מלאכים לא הסכימו לדעת קונם, ואף כת אחרונה שאמרה ה' אדונינו וגו', היא לא הסכימה שכן צריך להיות, אלא רק 'עשה מה שטוב לך'.

בסוגיא ד'תנורו של עכנאי' (ב"מ נ"ט ב') איתא, "תנא, באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו, אמר להם, אם הלכה כמותי, חרוב זה יוכיח, נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה ארבע מאות אמה, אמרו לו, אין מביאין ראייה מן החרוב, חזר ואמר להם, אם הלכה כמותי, אמת המים יוכיחו, חזרו אמת המים לאחוריהם, אמרו לו, אין מביאין ראייה מאמת המים, חזר ואמר להם, אם הלכה כמותי, כותלי בית המדרש יוכיחו, חזר וכתלי בית המדרש ליפול, נער בהם רבי יהושע, אמר להם, אם תלמידי חכמים מנצחים זה את זה בהלכה, אתם מה טיבכם, לא נפלו מפני כבודו של רבי יהושע, ולא זקפו מפני כבודו של רבי אליעזר, ועדין מטין ועומדין, חזר ואמר להם, אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו, יצאתה בת קול ואמרה, מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום, עמד רבי יהושע על רגליו ואמר (דברים ל' ב'), 'לא בשמים היא', מאי לא בשמים היא, אמר רבי ירמיה, שכבר נתנה תורה מהו סיני, אין אנו משגיחין בבת קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה (שמות כ"ג ב'), 'אחרי רבים להטת'. אשכחיה רבי נתן לאלהיה, אמר ליה, מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא, אמר ליה, קא חיין ואמר נצחוני בני נצחוני בני".

כל הלומד סוגיא זו מבין, שהביאור במה שהקב"ה אמר 'נצחוני בני' הוא, שאע"פ שהקב"ה אמר על"ב קול שהלכה כר"א, בכל זאת במסירת התורה לישראל קבעה חכמתו בעולם, שלא בשמים היא, שיש כח לחכמים לפסוק הלכה אף כנגד בת קול, בידם לפסוק שאין הלכה כר"א, וזהו ה'ניצחוני בני'.

ביאור נוסף על דרך ה'דרש' ביאר הגאון רבי שלמה ברעודא שליט"א בישחתו, ב'ניצחוני בני', שאין הכוונה שחכמים ניצחוהו, שבניו בתורתו ניצחוהו, לא שייך לנצח כאשר מדובר כלפי שמיא, אלא מדובר על ניצוח אחר לגמרי.

במדרש שהבאנו לעיל, בדבר טענת מלאכי השרת 'מה אנוש כי תזכרנו', טענו המלאכים טענה חזקה, שבביל מה כדאי לברוא את האדם, הרי אין בזה שום תועלת, ואילו ה' השיב להם, שאין הכי נמי שאדם שאינו מקיים מצוות, עדיף שלא נברא, אך היות וכל הבריאה כולה נבראה לשמש את האדם, כאשר הלאדם זוכה לעלות ולהתעלות לדרגות גבוהות, בעמל התורה יראת שמים ומידות טובות, אזי הוא במעלה הגבוהה ממלאכים, וכל הבריאה למענו ועבורו.

כאשר רבי אליעזר ורבי יהושע עמלו בתורה בכל כחם, ורבי יהושע לא נבהל מחרוב ואמת המים, מכתלי ביהמ"ד המוטיס, ואף לא מבת קול, הרי הוא הגיע לדרגה גבוהה ביותר, שבידו הכח לפסוק את ההלכה, עבור פאר הבריאה שכמותו נברא כל העולם, וכביכול יש בעצם מעשה זה הוכחה וניצחון לטענה בדבר המעלה בבריאת האדם, וזה מה שאמר הקב"ה 'ניצחוני בני', שבכח מעשה זה כביכול הוכח כטענת הבורא, ובני גרמו שאנצח.

לחכימא ברמיזא

בחולין (ד' ב') איתא, "מדמושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים, הא לדבר אמת משרתיו צדיקים".
לפי"ז יש צורך ליישב מה שמצינו על אדם גדול מסוים.

התדע מיהו ?

ואם תדע מי יצא מהכלל, ונמנה עם הכשרים המשרתים בקודש, תגלה מיהו.

בבין חידות

בשבת זו אנו קוראים ב'הפטרה' על גאולת ישראל מכל הגלויות.
היכן מצינו עשיית זכר ליציאה מאחת הגלויות, בדומה ל'זכר ליציאת מצרים'.

מעשה רב

בצהרי ש"ב חפץ ראובן לנוח, והיות ועדיין לא התפלל מנחה, מינה 'שומר' להעיר, וכך יכל לקיים בלב שקט את ה'תענוג' שבשבת שבת קודש.
לצער, ה'שומר' התרשל בתפקידו והעירו מאוחר למדי, כך שהגיע לביהמ"ד בעת שהש"ץ במנין האחרון עמד להתחיל קידוש שלפני שמ"ע, ומחוסר ברירה הצטרף עם הציבור תפילה, שיריח לכה"פ תפילה בציבור.
עם סיומה של ברכת ההודאה, התלבט ראובן המתפלל ב'נוסח אשכנז', כיצד יאמר את ברכת השלום, האם שים שלום' ככל תפילת מנחה של שבת, או 'שלום רב', כמנחה של חול, וכדברי הרמ"א בש"ע (אור"ח קכ"ז ב'), שכל הטעם שבשבת אומרים 'שים שלום', מפני קריאת התורה שקראו, ובנוסח שים שלום כתוב על התורה, "באור פניך נתת לנו", והיות והוא לא שמע קריאה"ת, לכך יתפלל כבכל יום, לבסוף הכריע בדעתו להתפלל שים שלום', וזאת מחמת שהוא מתפלל עם הציבור, שהם שמעו קריאה"ת.
לאחר התפילה שח לשמעון ידידו את התלבטותו עם הכרעתו, אך שמעון חשב שעליו היה לומר 'שלום רב', ובמקרה זה, נוסח הציבור, אינו קובע לו, וכדין 'תענית ציבור', שהציבור מזכיר 'ענו', למרות זאת, מי שאינו מתענה, אינו אומר.
ואילו ראובן טען, שאין כל ראייה מתפילת 'ענו', שהאומר ענו ואינו מתענה, ה"ז כדובר שקר ח"ו, משא"כ האומר 'שים שלום', הרי פסק הביאה"ל שם, שהטועה במעריב ואמר שים שלום, אפי' אם נזכר קודם שאמר בא"י, אינו צריך לחזור, "דכי משום שהוסיף בבקשה מגרע גרע".

השאלה היא, הצדק עם מי ?

מענינא דסדרא

איתא במדרש (ב"ר ה' ה'), שתנאי התנה הקב"ה עם הים, שהיה נקרע לפני ישראל ביציאתן ממצרים.
היכן מצינו בפרשתנו שרמז תנאי זה ?

© כל הזכויות שמורות ליאחוד בחיודי ולרבים הכותבים - מודיעין עילית - ארץ ישראל

דבר המערכת

מתוך הודאה ותהלה לבורא עולמים ית"ש על חסדיו הרבים עמנו, בכל ענינו ונאשר נגלו לנו בקיומו של הגליון "האיחוד בחידוד", ובמיוחד כעת בעומדינו בפתחה של השנה השלישית, והמשכיותו בסייעתא דשמיא מרובה, וכן יעזור השי"ת שנמשך לזכות את הרבים להגדיל תורה ולהאדירה.

לבקשת הרבים, אשר חדשים לבקרים חקרו ודרשו, לפרט כללים ופרטים בעניני גליון דנן, בחרנו בפתיחת שנה זו שתתחדש עלינו ועל כל בית ישראל לטובה, לרענן את הנדפס מאז בגליון הראשון, וגם לרבות כללים חדשים, שבמשך הזמן נזדקקנו להוסיף ולגרוע לפי הענין.

בהזדמנות זו המערכת מביעה את תודתה הרבה, לאותם יקרי רוח, ראשונים לכל דבר שבקדושה, הזוכים מידי שבוע בשבוע, לכבד את ה' מאונם ומהונם, ולא חוסכים במאמצים, להדפיס ולהפיץ במקומות מגוריהם, הן אותם שבארצינו הקדושה, והן שמעבר לים, שבזכותם הגליונות מגיעים ומופצים במדינות רבות ועשרות ערים ברחבי תבל, אשריכם גיבורי החיל, וזכות הפצת תורה ברבים תלויה בכם. ברכת ד' עליכם להתברך בכל מילי דמיטב ברו"ג, אכ"ר.

זכינו בס"ד לשמש כשופר לאלפים הצמאים לדבר תורה, המצפים משבוע לשבוע להופעתו של הגליון, כפי אשר יעידון יגידון אלפי האגרות, אשר הגיעונו במשך הזמן מאז זכינו בס"ד להופעת 'האיחוד בחידוד', תודות ליוזמתו של מכובדינו הדגול, צורבא מרבנן שליט"א, ממשפחת רם, בן גדולים, אשר טורח ללא ליאות בעול החזקת הגליון, ושותף גם בכתיבת חלק מהחידוד'ת הנדפסים. יברכהו השי"ת בכלל כל מזכי הרבים בכל מילי דמיטב, אורך חיים בימינה בשמאלה עושר וכבוד, רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, אכ"ר.

כמו"כ נביע תודתינו העמוקה, לידידנו הדגול, המפורסם לשם ולתהילה, הרב ר' מיכאל דור שליט"א, יו"ר ארגון 'דרכי חינוך', המסור בלב ונפש חפיצה, ופועל ללא ליאות לטובת הפצת הגליון בארה"ק. יבורך מפי עליון בברכות השמורות למצדיקי הרבים, ויזכה לרוב נחת מכל יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, אכ"ר.

ולהכותבים הנכבדים, באשר מן הנמנע מלהביע באופן מיוחד לכל אחד ואחד עבוד מכתבו את ההערכה הראויה, בפרט אותם מכתבים אשר ניכר כי הושקעו בהם מאמץ וזמן רב, נביע בזאת בכללות תודה וברכה לאלפי בית ישראל, על האגרות המאליפות, אשר מגיעות מארץ הקודש ומכל קצוי תבל (ארה"ב, קנדה, צרפת, אנגלי', בלג', שווייץ, מכסיקו, ועוד), מלבד ברכות ומכתבי עידוד וכו', אנו רוצים להודות במיוחד לאותם רבים שמעירים ומאירים, מעוררים ומבהירים, ואין ספק שחלק רב להם בהעמדת הדברים על דיוקם יותר ויותר.

כמובן שאין באפשרותנו להדפיס את החומר הרב שמגיע מידי שבוע, אם מחמת מועד קבלתם, או מסיבות אחרות (אשר מפורטים יותר בכללים המצורפים בגליון הנוכחי), אך כל המכתבים המגיעים, נקראים בתשומת לב, ואותם שיש בהם תוספת חידוש וכי"ב, נשמרים בבית אוצרנו, ואי"ה עוד חזון למועד, לכשנדפיס בל"ג במהדורה מיוחדת את כלל החידוד'ת שנדפסו ויודפסו בעז"ה בעתיד.

ובכן יה"ר מלפני השי"ת שכשם שעזרנו עד כה לעמול בתוה"ק ולכבדה ולהדרה, בהפצת מעיינותיה חוצה, כן יעזרנו השי"ת ביתר שאת להוסיף עוד ועוד להגדיל תורה ולהאדירה, מתוך דקדוק לאמיתה של תורה, ויה"ר שתשרה שכינה במעשי ידינו שלא נכשל ח"ו, רק סולת ברורה ונקה, וחפץ ה' בידינו יצלח לרבות כבוד שמים, ונזכה להגדיל תורה ולהאדירה.

ליקוט במעלת שאלות וחידות

מתוך ההקדמה ל'ספר חזון' לבעל 'האגור',

אשר חיבר ויסד החכם מוהר"ר יעקב בן מוהר"ר יהודה לנדא ז"ל והוא הצעות חידות ופתרונם, ליודעי דת ודין נתנם, בזהב אופיר הם משובצים, ואליהם לא ישוו כל חפצים.
[מנוסח שער הספר].

"בהיות כי המצות המעשיות סתומות בפירושיהן. והתלמוד ארוך ארוכה מארץ מדתו ורחבה מני ים. ולבות בני אדם קצרו להשיגו על אמתתו. ודברים רבים אשר הם עמוקים ונראים הפכים מן האמת. והסברות מפוזרים ומפורדים בקצוי התלמוד. נערתני חצני ללקט בעמרים אחרי הקוצרים. וקבצתי מהם כפי ההזדמן. לא בכוונה ורצון מאשר למדתי מעט מזער. ולמען יהי לי למשמרת. חקקתי הענינים אשר הם זרים לשומעיהם. ונראים הפכים ומכחישים האמת. וכאשר יתבונן בהם המתבונן. ימצאם כלם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת. וקראתים חידות. וחקקתי החידות בכתב אמת חרות על הלחות למען אתנחם ממעשינו. ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה' ולא יחשב לי לסכלות. ולא להתפארות ולא לסכלות. כי כוונתי לשם שמים ורחמנא ליבא בעי ולא להתפארות כי אין בזה הפועל דבר שישתבח בו הפועל. ושלמת הפעולה יורה על שלמות הפועל ועל כל פשעיו תכסה אהבה.

וקראתי לקבוץ המעט הזה ספר חזון כי ההשגות הנעלמות כשישיגם החוקר אחריהם. נמשלים לחזון ולנבואה כי החזון והנבואה ישיגם החוזה בפתע פתאום מצד התגברות עליו השפע האלוקי מה שאי אפשר להשיג לחכם כי אם בטורח וביגיעה פעמים רבות ובהקדמות רבות, וכאשר יעמוד אדם על הדברים העמוקים נראה לו כאילו בל או מצד השפע העליון...".

***

מתוך ההקדמה לספר 'אמרי בינה', למרנא ורבנא... כמוהר"ר יוסף חיים זצוק"ל מבגדד בעל ה'בן איש חי'.

"ואחר הדברים והאמת אשר דברתי ושפכתי שיחתי לפני קוני, אגידה ואספה לפי תמי לעיני בני עמי, זה דרכי מילדותי לאהב משל ומליצה דברי חכמים וחידותם, ולהתחכם מעמק סברתם ושכלם וחכמתם, ולשתות מים זכים מים חיים הנובעים מפומיהו דרבנן תנאי ואמוראי ורבנן סבוראי, חכמי הדורות קמאי ובתראי, על כן כדי להיטיב ולזכות לילדים ותלמידי דבי רב לחדד שכלם בתורה ודברי חכמה, לקטתי ואספתי מחכמי המשנה והתלמוד, זה הים גדול תלמוד בבלי, וגם מן חכמת נושאי כליו, דברים המחכמים את הלב ומחדדים השכל...".

***

מתוך הגיוני המחבר נר"ו לחלק הנקרא 'חדוד בדברי תורה'.

"החלק הזה קראתי חדוד בדברי תורה, והוא קשיות ותרוצים בדרך סברה ודרך המצאות שכליות בנויים על פי השכל אשר לקחתים ואספתים מן ים התלמוד, מדברי התנאים והאמוראים והחונים עליהם. והן הן אשר הייתי מחדד בהם את שכל בני ביתי בתוך הסעודה ואחר הסעודה, בלילות וימים טובים, ולפעמים גם בלילי ימות החול על יד על יד.

ואמרתי טוב לרשם אותם על ספר למזכרת כדי שיהיו לאחר זמן מצויים ביד המלמדים לחדד בהם התלמידים, או לחברים זה את זה כדי שיולידו סברות משכלם, וימצאו מיני המצאות מדעתם ובינתם, ובה יתחדד שכלם ותתרחב הבנתם ותאיר חכמתם, כי נודע שהשכל יתחדד מאד כשמוליד המצאות חדשות".

***

מדברי שו"ת זכר יהוסף להגר"ז שטערן זצ"ל משאויל.

"נהוג מימים מקדם, לנסות שכל האדם ולחדדו, למצוא דבר נפלא בתחילת העיון, מצד נושאו או בהיותו סותר את עצמו, והיותו נגלה בהמצא הנקודה מידיעת נושאו, כמו חידת שמשון ומרעיו, וכמ"ש בביאורי למשלי כ' א' - ו'.

ולתכלית זה השתמשו האגור ומהר"י מינץ סימן ט', ומהר"י מברונא סימן קמ"ח וקמ"ט, וכמוהם בדורות האחרונים, בפתח השער מש"ת ר"ב אשכנזי מאורלא, ועולת יצחק, וטוב רואי שבס"ס מגדל דוד, דברי חכמים וחידותם, ועוד זולתם, שקבצו ענינים שונים, לחדד הרעיון, לגלות הסתום בתחילת העיון, ולנסות זכרון התלמידים בבקיותם ולשנן בהם.

ובזה, הנני נתן קבוצת חידות והיכי תמצא, שהמצאתי אנוכי, יותר מששה עשר מאות במספרם, על סדר חלקי השו"ע, וגם בדיני קרבנות וקדשים, וטומאה וטהרה, ובתוכם כמה דינים מחודשים, מילתא בטעמא, ואשר כאלה נמצא מפוזר, בדברי חז"ל כמדרש משלי סימן א', ותרגום אסתר ממלכת שבא, בבואה לנסות את שלמה בחידות, שציריו מענינים שבני אדם רגילים לאמרם, מהו שבעה יוצאיין ושבועה נכנסין...".

סיפור ושאלה בציוד?

אם ביער הקטן הסמוך לעיירה, בקרבת ג'רמיה, קושבו ר' מרדכי ייאסרברגן וארבעת בניו, זרדים ועניים בבישים, גועים קרובים וחסונים, עד אשר הצטברו למדורה מכובדת, וכאשר הצינו בהם את האש, עלתה הלהבה יפה, והחמה שמוחה, והנהו מרעא האש.

ככל שנה ושנה, לאחור ושוחחו ונתנו מעט, החא אביהם לחזק את בניו במצות האמונה, ובחיובו של כל יהודי להחליט ביערותו לקבל 'עול מלכות שמים', שאף אם יהיה וייתרהו, יסורים ונזימים קשים ח"ו, לא יטה עורף לחילת אבותיו, אלא ימסור את נפשו, כל עוד נשמה באפו, לבל יכשל אמונתו בחילול שם שמים ובאיסור עבודה זרה.

את המסירה הידועה על הפסד ר' לייב, הכירו היטב, בכל שנה מחדש הם שמעוהו פעמים, ופעם ביארצייט, ופעם ביום השנית הלכות הבער, בכל פעם מחדש שמעוהו מאביהם, כאשר כולו היה נהפך ללפיד אש ביער בהתלהבות האש הדברים, היאך סמכו קירש את עצמו, ונהרג על קידוש ה' באחד הפוגרומים, יחד עם אביו ואחיו והרבה מבני המשפחה, כאשר אביהם היה מהיחידים שנישארו לפליטה.

כעת, אמר ר' מרדכי לבניו, הבא נתקרב לאש, דמיינן לעצמם את 'איגור' השכן הילכו עמו, וזכרו וצוהו לעולם לחבק וא לנשק את צלמו, ממה בנו במקלו הגדול והאימנות, ומעמיד לפנינו, או לחילה לעבוד עבודה זרה, או לחילה להשקף את בלהות העולות.

לכל שמתקרבים לאש מרגישים יותר את החום העולה, הם סגורים את העינים וחושבים בכל ליבם, אנו מסכימים למסור את עצמינו, לקפוץ לתוך להבות האש המפחידות והרוחות, והכל למען לקדש שם שמים. ר' מרדכי הזכיר לבניו את כל אותם גדולי ישראל לידוריהם, שהזכיר לההרג על קידוש השם, על גדולי ישראל אחרים שחפצו בכל ליבם לזכות להגיע לזכייה העצומה הזו, אך הם לא זכו, לבסוף הם נפטרו על מיטתם.

כשהוא ר' מרדכי לבקר בקול, בלא שם ומלכות, את הברכה המיוחדת שמבחיור הזוכה לההרג על קידוש ה', 'ברוך אתה ה', א' מן העולם, אשר קדשנו במצותיו וציונו לקדש שמו ברבים', וברכה ההתרגשות והדמעות, ודעו אכן קיבלו על עצמם קבלה זו, להתחלק בכל חכם באמונה, אף במחיר נאכ וזעיר, יסורי גוף מרים, ולקפוץ בשמחה לתוך האש.

בדרכם חזרה לביטח, לאחרא שכובי את מדרגתם, סיפר ר' מרדכי לבניו בנורא, המובא בספר מהר"ם מברנובונר (סי' ת"ק), שאותם אלו הנהרגים על קידוש ה', רק ברגע הראשון מרגישים יסורים כבדי לנסות את האדם אם פרוש, אך לאחר שמקבלים את היסורים באבהה, וגומרים בידעתם למסור את נפשם על קידוש השם, נעשה נשם ופלא, והם אינם מרגישים כלל את היסורים, הם יכולים לטייל בניעומות בתוך כבשן האש הבורע, בלא להרגיש דבר.

כחי בני אותו דור, כשנינות העיני והרעב, ועם אמונה חזקה וברורה, שבה יכלו לצלוח את הנרות הנסיונות שעמדו בפניהם, לעבור את סערות התקופות באמונה איננה.

הנאמן זו של ר' מרדכי, הייתה עבורו כהנהרה לבניו לעצמם בפניו, כאשר פורעים פרצו לבית מדרשם, הכו את כל הלומדים מכות אנושות, ולאחריהם הודיעו להם על הבריחה שבידם, להשקף חיים יחד עם בית המדרש וספרי, או לחילה לאחור בעלם ולחלל את ברית אבותיהם, לטור מדרך התורה הסלולה, לחיי ציה וצלמות.

גם גויי הארץ, שכנינים של היהודים, הצטרפו לעמוד כעזר וסיוע לפניהם, על אשר עושים את מלאכתם נאמנה, בשליחותן ולמענם, ואכן עזרו להם לבצע את זממם.

רובם כנינו את יושבי בית המדרש קבלו עליהם באבהה גירתו של מקום, וכלום את עצמם לעבוד מבית מדרש מעט, להילכא ומלכא קדישא, התוודו על העוונות שבידם, והחלו לקדש את עצמם, במחשבות קדושות וטהורות, כאשר ר' מרדכי מחזק ומעודדם, שהנה הם זוכים להגיע למה שרבי עקיבא הגדול היה מצפה לה מיו, לדרגה הגדולה והעצומה, לההרג על קידוש ה', לקדש את שמו ברבים.

כגו של גביה הייירה ועמו הפילוסוף שבלומדים, הם לא עמדו בניסיון, רב על הגביר שהורגל בחיי הפנוקים ומעדת הירושלמי, לקדש שם ברבים, שמעולם לא התמודד עמם, והפילוסוף, מרוב חשבונות שהיו לו, בעת פקודה הכל המוטטט שגפ, וכל המלומדים, על אלו עם אמונתם המתממה, הם הם ששמדו שגבורה בניסיון.

בשעה שהלהבות חרכו את הבנין, והחלו להכנס אל תוך הבית מדרש, שנעמה זקתם שם ישראל אדירה מאותם שערות יהודים שזכו לעמוד בניסיון, ולאחריה שבעת המיוחדות על קידוש ה', לקדש שם ברבים, עד אשר יצאה נשמתם הטהורה ועלתה הישר מעל כנפי השכינה, יחד עם רבבות רבבות בני ישראל לידוריהם, שמשמים קלו ומאירות גברו על פועות רצונו ומטו נפשם על קדושת השם, יזכרם א' לטובה, וינקום נקמת דם עבדיו השפון.

לאחר זמן מה, כשהקולות מבית המדרש נדמו, חשבו הפורעים שלאחר שהרגו את כל היהודים שהיו בתוכם, אולי כדאי להציל דברי ערך מבית המדרש, ולכן החלו בכיבוי הלהבות מימי הנהר הסמוך.

לאחר זמן מה, כשהצליחו לכבות את האש, חשבו הפורעים בליבם, שכדאי הדבר להסתיר את שמעיהם ולא להשאיר את גופות הקדושים והטהורים במקום, ולכן החליטו לזרוקם לתוך מימי הנהר. וזו, אחד מהיהודים ששמלט ברגיעה האחרונים מבית המדרש, וטיפס על דעי בקרבת מקום, כשראה שהם מוציאים את גופותיהם של הקדושים, התאמץ וסיכן את עצמו להתקרב למקום כבדי לזוהות את הנרצחים, כבדי שיכלו בבווא הזמן להעיד בפני בית הדין על רציחתם, ומכח עדותו ויכלו

להתיר את נשותיהם מכללי הענינות. **בלב** שותת דם רזה דוד ארז מוציאים קדוש אחר קדוש, ומשליכים אותם אל מי הנהר, ולחלקם זוהו על ידו לפי הכרת פניהם, ולחלקם רק לפי בגדיהם שלבשו, או שאר סימנים שאינם מובהקים.

מיד בזאת הפורעים המהירו מהירו והידו המשק שניצלו לילך כל בית המדרש, לראות האם נשארו ניצולים, ובהוראת המרא דאתרא, אספו כל מימצא ועברו ליעורו בבריוו זהות הקדושים.

כמו כן הצליחו למשות מימי הנהר כמה מהקדושים, לחזותם זהו מוחלט עפי"ב' עדים, ולהביאם לקבר ישראל, כך שההיתר של נשותיהם יהיה קל וברור.

המרא דאתרא זימן אלו ר' תלמידי חכמים חשובים ומופלגים מהעיריות הסמוכות, ובקיאין בטיב גיטין וקידושין, ומומחיותם ידועה בעיני הלכות עגונות, והלכות הקשים ביותר, הכתובות בסימן הארוך ביותר בלחלקי ש"ע, באבן העזר סימן ז', כבדי שמשמש עמו מאד, ויבית דין חשוב, שיעמוד לימין העגונות הרבות, להתיירן מכללי עיגונם על פי דת של תורה.

בית הדין ישב בהרכבו המיוחד, ושיבות רבות, בהם דנו בכל עונה ועונה בפני עצמו, במתינות ובעיון מדוקדק, בשמיעת העדויות ובדיקת הפרטים, ושקדו הרבה בתקנת אותן כנות ישראל עלובות, עד שלאחר כמה חודשים, כבר הספיקו להתיירן את כל אותם עגונות שהיו על בעליהם עדויות ברורות ומפורשות על ישראלים כשרים.

בתקופה שלאחריה, החלו לזון בבית הדין במקרים קשים יותר מבחינה הלכתית, באותם את כל העדות ברורות, הקדישים ניסו להשיב משביבי עדויות ומכל מיני ידיעות, כבדי להגיע לבידור האמת בדבר מה שאכן אירע.

למרות שההלכה אומרת, שבעדותו להתיר עגונה, "מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה, הקלת עליה בתחילתה" (יבמות פ"ח ב'), הקילו רבנן עד מאד, ושינוי לקבל לירצף אף עדות של קטן ופסול, הקבלים עדות מאשה ונוי בשימושי לזון, וכו' בלא זאת יש לבית הדין לברר היטב את הדיבר, ולא בכל דבר ניתן להתייר, אלא רק לאחר דרישה וחקירה רבה, כדי שלא יגיעו לחילה למכשול החמור, להתיר אשת איש לשוק.

באותה תקופה שבת הדין קורדש, אירעה ברוסיא המהפכה הקומוניסטית, שבמהלכה הוכרזה מלחמה על ה' ותרותו, והיתה עת צרה ליעקב, בתי כנסיות ובתי מדרשות נסגרו על מנת לזכות, והשיבות ותלמודי התורה פורו, וכל פעילות תורנית נאסרה באופן קמור.

כל יום קללתו היתה מרובה מחבירו, בכל בוקר אמרו, מי יתן לנו ערב שלפני, שעדיין היה פחות גרוע, וכל שומרי המצוות חששו מפני הבאות, אך יוכלו ליהנות מהם, ולא יהיה עם חינוך הילדים, אך יהיה המשך לקיומו של מלינוני בני ישראל, וישובי ארץ ציה וצלמות זו.

למרות המצב הקשה ששרר, מסרו את נפשם רבים מבני ישראל, והמשיכו בקיום המצוות, ואכן רבים מהם נעצרו והתענו בעינויו אך נפש קשים תחת ידי הקלגסים, מהם שנהרגו על ידם, ואחרים שהוגלו והושלכו אל ארץ גזירה, לטובייה הרחוקה.

גדולי גזירה, ארבעה, ולא היה עם חינוך הילדים, אך יהיה למרות הסכנה הגדולה שבדבר, המשיכו במסירות נפש ללמד תורה ודעה, להדריך את בני הקהילותיהם, לנווט את הסיפנה במים הסטוריים והגועשים.

גם בית הדין דמתא המשיך בשיבותיו ובירור דיני העגונות, להתיר ככל שיכלו, לברר היטב היטב גם במצב סוער זה, ועם כל זאת, לא לוותר על קיומו של יוד מההלכה הצרופה, להגות אך ורק לפי הנפסק בש"ע ובספרי ההלכה.

בישיבה האחרונה דנו בית הדין בענין אלאמתו של ר' מרדכי, אם ניתן להתיר, היות ולא מצאנו גופתו, וגם לא היתה עדות ברורה של יהודים שראוהו מת, ומאיידך היו עדויות וראיות על היותו בבית המדרש בשעה ההיא, ולא היה בין הניצולים, ועוד כמה ראיות נוספות שכנראה זכה להיות מהקדושים, וזאת מלבד העדות ששני יהודים העידו, שלפני תקופה ישבו באחד מפונדקי הסיבה, ושמעו היאך שלשה גויים מתפארים באבותי בהריהם, שהם היו מתוך אותה קבוצה של פורעים, ששרפו את בית המדרש עם היהודים, ולאחר שהבריחים מקפוקו באמנית דבריהם, החלו לתאר את תיאורו המלא של ר' מרדכי, היאך הם נטלו את גופתו, והשיבוה אל מימי הנהר.

במהלך הדין נשמעה לפתע זעקה, שהמטרה החשאית בדרכה לדירה בה התאספו הדיינים למעמד בית הדין, עקב הלשנה כנראה מאחד מהשכנים מגויי הארץ, באותו הרגע כל הדיינים והעידים נמלטו דרך היציאה האחורית של החצר, מלבד הדיין פלטיאל רבי פלטיאל קלאפארגוט, שהיה בעל הדירה, ולא היה כדאי לו להמלט, שהרי פרטיו רשומים אצלם, מה גם שלפי גילו המבוגר לא היה יכול להמלט מהרה, לכך יזרז את כולם להימלט ולאחר שאחד שכולם נמלטו, התישב בביתו והמתין לבאות, תוך כדי ששפתותיו ממלמלות פרקי תהלים.

כאשר פרצו השוטרים לתוך הבית, גילו שטרפס נמלט מתוך ידיהם, ולכן פרקו את כל זעמם ברבי פלטיאל, שניגלה להם מי ישב אצלו ולמד, מי דן כאן שלא לפי החוק, אך רבי פלטיאל מילא פיו מים, הוא לא ענה להם באומה, ברור היה לו שבשם, שאף אם יאסרוהו ויכוהו, הוא לא יגלה דבר, שאם חלילה לישן על חביו או כל יהודי אחר, שלא יתא ח"ו בכלל אלו המוסרים, שדינם נפסק בש"ע (ח"מ ספ"ח ט"ט), שאין לו חלק לעוה"ב, וכפי שכחם הש"ן שם, שייורדים לימנם, וינודינו בני לדורי

אזכור אב בני המשפחה אליהם הפרישה אב פרל!

דורות, גופם כלה ושמתם כלה וכו' וכו', והם גרויעים מהרשעים **כשרא** השוטרים שרבי פלטיאל מילא פיו מים, ואינו משיב לשאלותיהם, לקווחוהו עמהם לבית הסוהר, ותוך כמה ימים גזרו עליו גזר דין חמור, גלות לטביעיה למשק עשר שנים.

רבי פלטיאל קיבל עליו את הגזירה באבהה, הודה לקב"ה שניצל מהרשעים הללו שיכלו להורגו, והתפלל והתחנן לפני הקב"ה שלא יעזבו, אלא ימשיך לגונן ולספקו כל ימיו, ויכיל לעבור את אותם שנות גזירה בשלום.

באחד מהימים, כאשר יצא רבי פלטיאל לעבודת פניה, נבדל ממראה עיניו, הוא ראה מולו אדם הנראה ממש כדמות הקדוש ר' מרדכי מבני עירו, שנהרג ונשרף על קידוש השם, וגופתו אף הושלכה למימי הנהר, והוא דן בביתנת בית הדין ושינוין לעגונות.

רבי פלטיאל נחרד ונלפת ממראה עיניו, וכשיגיש אליו ונדע לו שאכן כן הוא, כמעט נתלץ בקדושת הנוראי, שמה ח"ו היה נותן את ידו להתיר אשתי ואף לשוק, להכשיל באיסור החמור עד מאד, שעל כך אומרת הגמ' (גיטין י"ג א'), שהוא קשה לעולם יותר מדור המבול.

איזה סג, איזה סג, החל לקרוד רבי פלטיאל מרוב שמחה, איזה סג המשטרה החשאית פרצה לביתו במהלך הדין, והושלכתי אל ארץ גזירה זו, הרי בזכות זאת ניצלתי, אני ובית הדין מאיסור חמור ביותר, איי איי איי, פנים הראשונה העיד דבר טוב ממשעשה הבלשלת, כל המכות והיסורים שיקבלתי בשם, כדאי הם היו כדאי, שיעקר מניצולתי מאסון של עבירה כה חמורה, כעת מתברר ומתאמת אצלי יותר ויותר מאמר חד"ל, דכל מאי דעבדי רחמנא, לטב עבדי.

כשנתנו מעט רבי פלטיאל מהמחזה אשר ראה, ומהנס הגדול שאירע עמו, שניצול מעבירה חמורה כל כך, פנה לר' מרדכי וביקשו שיספר לו מה אירע באותו יום.

פתח וסיפר ר' מרדכי, כל מה שסיפרו והעידו בבית הדין היה אמת ויציב, לאחר שהפורעים העלו באש את בית המדרש, התחלתי להרגיש שעוד מעט אני מגיע לשעה האחרונה הכנת את עצמי שנים רבות, לזכות בזכות הגדולה ליהודי על קידוש השם, ואכן עודדתי את כולם לחשוב מחשבות טהורות, לא לפסול את עצמינו במחשבות פיגול, וברכנו בשמחה מיוחדת ומרוממת את הברכה המיוחדת בשם ומלכות, לאחר קבלת עול שמים בצייור, וכבר המתנתי לרגע שנשמתי תפרד מגופי ותזכה לעלות על כנפי השכינה.

כנראה שלא היו לי מספיק זכויות לכך, כחמת לשונות האש הנוראים נשרפה רצפת בית המדרש, וקרסה לתוך הקומה התחתונה, שלא הייתה בשימוש, ואף היתה מוצפת עוד מימי הגשמים, כך שנפלתי לתוכה כאשר אני נמצא ברגעי בני השטשות, בין העוה"ב לעוה"ב, והנפילתי לתוך המים שהיו בקרבתו, גרמו לי להתעורר ולהתקור, ולשוב לחיים.

לאחר שהפורעים כיבו את השריפה הגדולה, הרגשתי לפתע שכוחתי ערובים אותי, והפחיתו את עצמי על אחד מהקירות שהיו שם, וכך נתלפתתי, ונחלתי בפרטותי כאשר אני מוטטט בידי שני עוילים מחזיקים בי בידי וברגלי, ולאחר כמה שניות היטלניו לתוך מימי הנהר הסמוך.

באותו רגע והשולכתי, מימי הנהר הקרים גרמו שאתעורר יותר, והיות וכוחותי לא עמדו לי לשחות, נאחותי באחד מהענפים שצפו על מי הנהר, ונתתי לזרם שיקחיני עמו.

לאחר קרוב ליום שבו נסחפתי בזורם המים, כשהייתי קרוב לגדות הנהר, הבחתי לי עלי הצלחתי להחזיק מעט וללעות על הגדה, והגעתי לאחד הכפרים, אך גויי המקום כשראוני, מיד מסרוני לידי המשטרה המקומית, שהחליטו על אתר שכנראה אני פושע, ודיני להשלה לארץ גזירה, וכך הגעתי לכאן.

במהלך התקופה שאני כאן, כתבתי כמה מכתבים לבני משפחתי, להודיע להם על מקום המצאי, שיעידו ולא יחששו, אך משום מה כל המכתבים שנשלחו לא הגיעו לייעדם, אחד מהעובדים כאן סיפר לי, שראם מושלכים אי שם באשפה.

אמר לו רבי פלטיאל, כמה גדולים דברי חד"ל שכה הזחינונו בהיתר עגונות, שלא למחר להתירם, הרי העדים יכלו להעיד שראו אותך מת מושלך בנהר, והנה בסיעתא דשמיא אתא חי וקיים.

כעת, אמר רבי פלטיאל, אנו צריכים לכתוב מכתב דחוף, להודיע לבני המשפחה ולבית הדין, על המצאתן כאן, כדי שתחילה לא יבואו להתייר את אשתך מעגונותה, הוסיף רבי פלטיאל ואמר, הסיבה שכל דברי הדואר ששלחת הושלכו ולא נשלחו לייעדם, היא מפני הצנזורה החמורה הקיימת במקום, הבודקים כל מכתב ויוצא, שלא יזכר בה כלל המקום הקשה הזה.

אשר על כך, אמר רבי פלטיאל, אני מציע שאני אכתוב את המכתב למרא דאתרא ולדייני בית הדין, ואכתוב את הדברים בסיפור בעלמא, שמרומט בו שהגיעתי למקום זה, וראיתיך.

היאך לרמוז שראה את ר' מרדכי, יחסיתי היה קול, אך רבי פלטיאל התספק במה יוכל לרמוז היכן הוא נמצא, הרי אם יכתבו 'ארץ ציה' או 'מקום צלמות', הרי ודאי הצנזור יבין את הדבר, וישלך את המכתב. **לפתע** זכור רבי פלטיאל, הרי קיבלתי מרבותי שפרשים רבים רמוזים בפרש"י בפרשה, והנה השבוע, שבת בראשית, תחילת פרשיות התורה, זה הזמן להתחיל ללמוד את הפרשה עפרש"י, ואף שאין כאן חומש, בכל זאת אנסה ללמודו מתוך הזכרון, ויהי רצון שחפץ ה' בידי יצילי. **לאחר** כשעה ארוך פני רבי פלטיאל, מצאתי, מצאתי רעיון, קרא בהתרגשות, הנה בפרשתינו עפרש"י ניתן למצוא רעיון לכינוי שאף הצנזור לא יוכל לגלותו.

תודת המערכת נתונה להרב ק.י.מ. שיחי', שהשלה לנו את המכתב שכתבתי שם.

השאלה היא: מה הרעיון שמצא רבי פלטיאל בפרשתנו עפרש"י?

תשובה ל"סיפור ושאלה בציוד" משבוע פרשת האזינו
 בתשובה לשאלה, מה מצא והכירי גרשון משהשנינו עפרש"י, איזו היא החכמה שיתכן שחכם זה ניתן לבדוק את מצב בריאותו של האדם, והאם מצבו משתנה בשבועות שברך דן ניתן ליעת את מצבו הנפשי של האדם. שנתנו מצב שכדאי לבדוק בחכמה הבודקת בעזרתו של האדם את בריאותו של האדם, וא"כ יתכן וניתן אף ללמוד את השינוי בדברים נוספים, וזאת מדברי רש"י ל"ב כ"ד, ע"פ, "מזי ירע ולחמי רשף וקטב מריי וטן בהמת אשלם הם עם חמת זחלי עפר", וביאר רש"י, "מזי רעב. אנוקלוס תרגם נפכי כפן, ואין לי עד מוכיח עליו. ומשמו של רבי משה הדרשן טיטלוש"א שמעתי, שעירי רעב, אדם חנוש, מודל שיער על בשרו". מביאר בדברי רש"י, שישנה אפשרות ליער י"ש עפרו של אדם את מצבו הבריאותי, וא"כ יתכן ויש עם חכמה כזו, ליער דרך השיער עוד דברים.

תשובות לשאלות המתפרסמות בעלון זה, יש לשלוח בכתב בירו קריאה, בצירוף שם וטלפון עד ליום ג' בשעה 23.00 בלבד לפקס' 9741115 - 972-8 (24) בערות. או לפקס 1-732-3634947 או למייל yaepstein@aol.com עד יום ב' בערב בלבד.

שמות הזוכים לשבוע שעבר:
 הרבנים א' בה"ח
 זוזנהן א.מ. - מודיעין עילית - וזאת הברכה - הלכות ברכות.
 דיין א. - א.ברנפלד - וזאת הברכה - הלכות ברכות.
 רזנפלד א.פ. - קרית ספר - וזאת הברכה - הלכות ברכות.
 הודעה נשלחה לזוכים.
 yaepstein@aol.com

הפרסים לשבוע זה: "מנחת הנוח השלם", ג"כ.
עוד ארבעה זוכים מוספים: "פרקי דרבי אליעזר השלם", הואצה חדשה.
הפרס לשבוע זה על "סיפור ושאלה בציוד": שני זוכים, כל אחד בספר "פלא יועץ השלם", הואצה חדשה.
 להערת, הארות ותגובות וכל עניני העלון, יש לפנות לפקס' ה"ל.
 לתרומות, הנצחות והפצה ניתן לפנות למערכת.